

NOTARIAL HARAKATLARNI AMALGA OSHIRISH UCHUN ZAMONAVIY TALABLAR

Farg'ona tuman Adliya bo'limi Davlat xizmatlari markazi bosh mutaxassisi
Aripov Xasanboy Nimatjonovich

Annotatsiya: *Barchamizga ma'lumki, bugungi kunda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlardan ko'zlangan asosiy maqsad fuqarolar uchun imtiyozlar, qulayliklar, bir so'z bilan aytganda, inson hayoti farovonligi uchun munosib sharoitlar yaratishdir. Bu boradagi islohotlar o'z ifodasini sektorning har bir tarmog'ida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar, qabul qilinayotgan huquqiy hujjatlar va ushbu hujjatlar ijrosida yaqqol ko'rishimiz mumkin.*

Kalit so'zlar: *Sektor Filiali, Notarial Harakat, Zamonaviy Talablar.*

Mamlakatimizda notariusni isloh qilish, uni profilaktik Odil sudlov va sud nizolarining oldini olish vazifalarini bajaruvchi jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlarini ta'minlovchi muhim institutlardan biriga aylantirish bo'yicha izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 25.2018 yil maydagi farmoni bilan notarial tashkilotlar faoliyatini sezilarli darajada takomillashtirish, odamlarda bu sohaga ishonch ruhini shakllantirish, shuningdek, ushbu sohada ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganishga asoslangan raqamlashtirish tizimini joriy etish ko'zda tutilgan. sohani rivojlantirish, shuningdek notarial idoralarda notarial harakatlarni notarial idoraga kelmasdan amalga oshirish tartibi. Qaror Yo'q. 3741 yil 25 maydagi PQ-2018 "nizolarning oldini olishga qaratilgan muassasa sifatida notarial tizimni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarori. 5816 yil 9 sentyabrdagi PF-2019 "O'zbekiston Respublikasida notarial tizimni tubdan isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarori qabul qilindi.

Ushbu islohotlar natijasida o'tgan davrda notariuslar soni 17 foizga ko'paydi va bugungi kunda 953 notarius ishlamoqda. Ular 26 turdagi notarial harakatlar bo'yicha aholiga yuridik xizmat ko'rsatmoqda.

2021 yilda notariuslar tomonidan 4,428,081 notarial harakatlar amalga oshirildi va 2022 yilda bu ko'rsatkich 5,393,775 ni tashkil etdi. 2

Shuningdek, Farmon asosida fuqarolik-huquqiy munosabatlarda sudgacha bo'lgan ish yuritishda dalillarni taqdim etish (guvohlarning bayonotlarini yozib olish, yozma va ashyoviy dalillarni tekshirish va guvohlik berish, ekspertizani tayinlash, internetda faktlarni tasdiqlash), fuqarolik-huquqiy munosabatlardagi mediator majburiyatlari, shu jumladan mulk va mulk. meros masalalari yaratilgan mualliflik va turdosh huquqlar ob'ektini topshirish vaqtini ijro etish va tasdiqlash kabi yangi notarial harakatlar joriy etildi.

Ushbu notarial harakatga nima kerak edi?

Shubhasiz, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 26-moddasiga muvofiq, jinoyat sodir etishda ayblanayotgan har bir shaxs jinoyat sodir etishda ayblanayotgan shaxsning ishi sudda ommaviy ravishda ko'rib chiqilmaguncha va uning aybi aniqlanmaguncha aybdor deb

topilmaydi. Sudda ayblanayotgan shaxsga o'zini himoya qilish uchun barcha sharoitlar yaratilgan. Hech kim qiynoqqa solinmaydi, zo'ravonlik, shafqatsiz yoki kamsituvchi muomala.

Shu sababli fuqarolar, fuqaroligi bo'lmagan shaxslar va chet el fuqarolarining shaxsiy huquq va erkinliklarini ta'minlashning yana bir samarali amaliyotini yo'lga qo'yish uchun bir qancha masalalarga munosib javob berish zarur.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining fuqarolik-huquqiy munosabatlarda sudgacha bo'lgan jarayonda no-Farmon bilan kiritilgan dalillarni taqdim etish. 5816 yil 9 sentyabrdagi PF-2019 "O'zbekiston Respublikasida notarial tizimni tubdan isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida" (guvohlarning bayonotlarini qayd etish, yozma va ashyoviy dalillarni tekshirish, ekspertiza tayinlash, dalillarni internetda tasdiqlash) tergovchiga maqbul dalil sifatida taqdim etilishi, tergovchi, prokuror, sud (O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksining 86-moddasi) ma'muriy huquqbuzarlik yoki jinoyat ishlarini isbotlash vakolatiga ega.

Ushbu notarial harakat shaxslarga nisbatan sodir etilgan jinoyatlar uchun jazoni belgilashda asosiy vosita hisoblanadi, chunki u dalillarning qabul qilinishini tasdiqlashga qaratilgan.

Ushbu notarial harakatning o'ziga xos jihatlari O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksining 87-moddasi tergov va sud harakatlarida ko'rsatilgan dalillar: gumon qilinuvchini, ayblanuvchini, sudlanuvchini, guvohni, jabrlanuvchini, ekspertni so'roq qilish; yuzlashtirish; tan olish uchun ko'rsatish; voqea joyida ko'rsatuvni tekshirish; olib ketish; qidirish; ko'rib chiqish; guvohlik berish; jasadni ekskumatsiya qilish; tajriba o'tkazish; ekspert tadqiqotlari uchun namunalar olish; tayinlash tekshirish va tekshirish; taqdim etilgan materiallar va hujjatlarni qabul qilish; telefonlar va boshqa telekommunikatsiya qurilmalari orqali amalga oshiriladigan suhbatlarni tinglash, ular orqali uzatiladigan ma'lumotlarni olish, shuningdek tezkor qidiruv tadbirlarini o'tkazish orqali ularni to'plashning farqlari va afzalliklarini tushunish kerak.

Shunda biz ushbu notarial harakatni amalga oshirish uchun qonunchilikka qo'shimcha ravishda kiritilishi kerak bo'lgan o'zgarishlarni oqlay olamiz.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksiga qonun asosida yangi tergov akti kiritildi. 675 yil 18 fevraldagi ORQ-2021 ushbu notarial harakatni ko'rsatuvlarni oldindan tasdiqlash buyrug'i bilan bog'lash, ishni sudga etkazish bosqichida guvoh va jabrlanuvchini (fuqaroviy da'vogar) so'roq qilish sud tomonidan prokurorning iltimosiga binoan yoki sud tomonidan amalga oshiriladi. prokurorning iltimosiga binoan notarius. Ofisda rasmiylashtirish imkoniyatini kiritish o'rinli.

Aslida, O'zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksida sud iltimosnomani 24 soat ichida ko'rib chiqishi va uni berish yoki bermaslik to'g'risida qaror qabul qilishi mumkinligi belgilab qo'yilgan. Biroq, ushbu harakat prokurorning iltimosiga binoan notarial idoralar tomonidan 24 soat ichida bajarilishi kerak, hatto guvohlar va jabrlanuvchilarning sog'lig'ida muammolar bo'lsa ham, joyni tark etish mumkin (kasalxona, sanatoriy va boshqalar.) va notarial idoralar dam olish kunlari (shanba, yakshanba) ishlaydi. bu faoliyatda bo'lishi mumkinligini hisobga olish kerak.

Shuning uchun O'zbekiston Respublikasi Adliya vaziri notariuslar tomonidan Notarial harakatlarni amalga oshirish tartibi to'g'risidagi Yo'riqnomaning 1642 yil 2 yanvardagi 4-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan (ro'yxat raqami 3113 yil 4 yanvar 2019 yil) ishni ko'rib chiqish bosqichida prokurorning iltimosiga binoan guvoh va jabrlanuvchi (fuqaroviy da'vogar) tomonidan sud shuningdek, so'roq notarius tomonidan hisobot tuzish orqali rasmiylashtiriladi deb hisoblash kerak.

Shu sababli fuqarolar, fuqaroligi bo'lmagan shaxslar va chet el fuqarolarining shaxsiy huquq va erkinliklarini ta'minlashning yana bir samarali amaliyotini yo'lga qo'yish uchun bir qancha masalalarga munosib javob berish zarur.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining fuqarolik-huquqiy munosabatlarda sudgacha bo'lgan jarayonda no-Farmon bilan kiritilgan dalillarni taqdim etish. 5816 yil 9 sentyabrdagi PF-2019 "O'zbekiston Respublikasida notarial tizimni tubdan isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida" (guvohlarning bayonotlarini qayd etish, yozma va ashyoviy dalillarni tekshirish, ekspertiza tayinlash, dalillarni internetda tasdiqlash) tergovchiga maqbul dalil sifatida taqdim etilishi, tergovchi, prokuror, sud (O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksining 86-moddasi) ma'muriy huquqbuzarlik yoki jinoyat ishlarini isbotlash vakolatiga ega.

Ushbu notarial harakat shaxslarga nisbatan sodir etilgan jinoyatlar uchun jazoni belgilashda asosiy vosita hisoblanadi, chunki u dalillarning qabul qilinishini tasdiqlashga qaratilgan.

Ushbu notarial harakatning o'ziga xos jihatlari O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksining 87-moddasi tergov va sud harakatlarida ko'rsatilgan dalillar: gumon qilinuvchini, ayblanuvchini, sudlanuvchini, guvohni, jabrlanuvchini, ekspertni so'roq qilish; yuzlashtirish; tan olish uchun ko'rsatish; voqea joyida ko'rsatuvni tekshirish; olib ketish; qidirish; ko'rib chiqish; guvohlik berish; jasadni ekskumatsiya qilish; tajriba o'tkazish; ekspert tadqiqotlari uchun namunalar olish; tayinlash tekshirish va tekshirish; taqdim etilgan materiallar va hujjatlarni qabul qilish; telefonlar va boshqa telekommunikatsiya qurilmalari orqali amalga oshiriladigan suhbatlarni tinglash, ular orqali uzatiladigan ma'lumotlarni olish, shuningdek tezkor qidiruv tadbirlarini o'tkazish orqali ularni to'plashning farqlari va afzalliklarini tushunish kerak.

Shunda biz ushbu notarial harakatni amalga oshirish uchun qonunchilikka qo'shimcha ravishda kiritilishi kerak bo'lgan o'zgarishlarni oqlay olamiz.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksiga qonun asosida yangi tergov akti kiritildi. 675 yil 18 fevraldagi ORQ-2021 ushbu notarial harakatni ko'rsatuvlarni oldindan tasdiqlash buyrug'i bilan bog'lash, ishni sudga etkazish bosqichida guvoh va jabrlanuvchini (fuqaroviy da'vogar) so'roq qilish sud tomonidan prokurorning iltimosiga binoan yoki sud tomonidan amalga oshiriladi. prokurorning iltimosiga binoan notarius. Ofisda rasmiylashtirish imkoniyatini kiritish o'rinli.

Aslida, O'zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksida sud iltimosnomani 24 soat ichida ko'rib chiqishi va uni berish yoki bermaslik to'g'risida qaror qabul qilishi mumkinligi belgilab qo'yilgan. Biroq, ushbu harakat prokurorning iltimosiga binoan notarial idoralar tomonidan 24 soat ichida bajarilishi kerak, hatto guvohlar va jabrlanuvchilarning

sog'lig'ida muammolar bo'lsa ham, joyni tark etish mumkin (kasalxona, sanatoriy va boshqalar.) va notarial idoralar dam olish kunlari (shanba, yakshanba) ishlaydi. bu faoliyatda bo'lishi mumkinligini hisobga olish kerak.

Shuning uchun O'zbekiston Respublikasi Adliya vaziri notariuslar tomonidan Notarial harakatlarni amalga oshirish tartibi to'g'risidagi Yo'riqnomaning 1642 yil 2 yanvardagi 4-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan (ro'yxat raqami 3113 yil 4 yanvar 2019 yil) ishni ko'rib chiqish bosqichida prokurorning iltimosiga binoan guvoh va jabrlanuvchi (fuqaroviy da'vogar) tomonidan sud shuningdek, so'roq notarius tomonidan hisobot tuzish orqali rasmiylashtiriladi deb hisoblash kerak.

Ushbu tartib bilan o'zbekiston Respublikasi Jinoyat-protsessual kodeksining 1211-1254-moddalariga tegishli ravishda o' zgartirishlar kiritilishi kerak va ko ' rsatuvlarni notarial tasdiqlashning maqbul variantidan oldindan foydalanish nazarda tutilishi kerak.

Xulosa

O'tgan davrda notarial soha to'liq isloh qilindi va raqamlashtirildi. Natijada haddan tashqari byurokratiya va byurokratiya kamaydi, fuqarolarning shovqin-suroniga chek qo'yildi. Fuqarolarga o'zlariga yaqin bo'lgan notariusni aniqlash, notariusni tayinlash uchun elektron shaklda ro'yxatdan o'tish, ishonchnomaning qonuniy asosliligini aniqlash, meros ishi ochilganligini aniqlash va masofadan turib elektron shaklda murojaat qilish imkoniyati berildi.

Notarial idoraga kelmasdan notarial harakatlarni masofadan onlayn tasdiqlash xizmati ishga tushirildi.

Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali orqali avtotransport vositasini elektron shaklda boshqarish huquqini beruvchi advokatlarning vakolatini berish tizimi joriy etildi.

Bular orasida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida nazarda tutilgan shaxsiy huquq va burchlarni ta'minlash uchun zarur bo'lgan yangi notarial harakatlarga ehtiyoj bor. Shuning uchun yuqorida aytib o'tilgan notarial harakatlarning yangi turini optimallashtirish, ularni amalga oshirish tartib-qoidalarini yanada soddalashtirish maqsadga muvofiqdir.

Shu tariqa notarial idoralar faoliyatida Adliya sohasidagi davlat siyosatini samarali amalga oshirishda, xo'jalik, oila, meros, uy-joy, mehnat va boshqa nizolarning oldini olishda notarius salohiyatidan to'liq foydalanishga to'sqinlik qiladigan bir qator tizimli muammo va kamchiliklar bartaraf etildi bunday yangi notarial harakatlar natijasida. Konstitutsiyada ko'rsatilgan shaxslarning huquqlariga erishish va amalga oshirilishini yana bir bor ta'minlaydigan mustaqil institutga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi
2. O'zbekiston Respublikasining jinoyat-protsessual kodeksi
3. <http://www.notarius-spb.ru>
4. [. https://adliya.uz](https://adliya.uz)
5. <http://old.lex.uz>
6. ogli Melikuziev, A. L. (2022). PARALINGVISTIKANING TARIXIY VA ZAMONAVIY TASNIFI. Akademik Globus: Inderscience Tadqiqotlari, 3(10), 126-128.